

Smaastykker.

VIII.

Klavs Mortensen (Tøndebinders) Bibel.

Ved Holger Fr. Rørdam.

De Mænd, ved hvem Reformationens Lys tændtes og spredtes i vort Fædreland, maa for os, saalænge vi skønne paa og glæde os over dette Lys, indtage en udmærket Plads i Mindehallen blandt vore hjemgangne Fædre i Herren. Da nu den i Overskriften nævnte Mand utvivlsomt hører til de mere fremragende blandt vore Reformatorer — vi minde blot om, at det var ham, der brød Isen for Evangeliets For-kyndelse i Malmø og udgav den første danske Psalmebog —, kan et heldigt Fund ham vedkommende gjøre Regning paa Opmærksomhed. For nylig er Professor George Stephens, Medlem af det kirkehistoriske Selskabs Bestyrelse, nemlig ved Gave af Boghandler Lynges kommen i Besiddelse af en gammel latinsk Bibel, der har tilhørt Klavs Mortensen, som hans egen Haandskrift vidner, og desuden indeholder adskillige andre Antegnelser, der ikke ere uden Interesse. Her skal jeg derfor give en kort Beskrivelse af Bogen.

Titelbladet og Begyndelsen af Fortalen til den omtalte Bibel (Vulgata) mangler nu; men af en Efterkrift ses, at den er trykt i Paris 1523 («Impressa Parisijs per Johannem Preuel. Anno domini Millesimo quingentesimo vigesimotertio. xi. mensis Aprilis»). Den er i Oktav, trykt med en meget fin og smuk Stil. Bogen er indbundet i smukt, presset

Læderbind, hvorpaa Aarstallet 1560 er trykt. Foran i findes flere hvide Blade; paa et af disse er der skrevet følgende:

»Denne H. Bibell haffuer werid Salige H. Claus Tøndebinderis, som war thenn første Euangeliske Predickanther wdi Mallmø: een herlig, finer och Gudfryttig Mand, som med stor alluorlighed och iffrighed haffuer dreffuid thedt H. Euangelium imod Papisternis Drømme och willdfarellsse; huilcken forærede min Salige Fader M. Thyge Asmundsønn, fordum Superintendens her wdi Skaane, med thenne H. Bibell thill een wenlig och æuig ihukommelsse, huilcken thenn siden haffuer flitteligen igiennemlesdt och med eigen haand alleuegne noterid.

Forti Fortior Alter«.

Denne Notits er skreven af Asmund Tygesen, Sognepræst i Løvestad i Skaane, hvis Haandskrift vi kjende fra flere skrevne Stykker, der gjemmes i vore Bibliotheker¹⁾. Han har ogsaa indført flere Sentenser og latinske Vers paa de hvide Blade foran i Bogen, deriblandt følgende om Bibelen:

Est multos cumulare libros præclara supellex,
Ast hunc, utilius, volvere sæpe librum.

A. T. L. D.²⁾

posuit d. Julii 12. Anno 95.

Hvad der dog især giver Bogen Interesse for os, er følgende Autograf, der findes paa det første af de trykte Blade, hvilket vi ved Prof. Stephens's forekommende Velvilje kunne meddele i Facsimile.

~~Handwritten text, heavily obscured by ink blots and scratches.~~
~~Handwritten text, heavily obscured by ink blots and scratches.~~
Translaty of mine in epist m.
Zirgin afmuder anno 1556

¹⁾ Se Ny kirkehist. Saml. IV, 336 Not. 6. Rørdam, Hist. Kildeskrifter. I, 505.

²⁾ D. e. Asmundus Tychicus Londinensis Danus.

De første to tildels udslettede Linier ere Klavs Mortensens egen Haandskrift: Nicolaus Martini Mal[mogensis] est possessor meu[s]. Som det synes har der endnu staaet et Aars-tal, der dog nu er fuldkommen udslettet. Nedenunder har Tyge Asmundsen skrevet: Translatns est nunc in vsum M. Tychici Asmundi anno 1556.

Vi skulle ikke paa dette Sted meddele videre Oplysninger hverken om Klavs Mortensen eller om Tyge Asmundsen, da der tidligere er meddelt temmelig udførlige Efterretninger om dem begge i disse Samlinger ¹⁾, men kun henlede Opmærksomheden paa, at Tyge Asmundsen 1556 var Præst paa Malmøhus hos Hertug Frederik, der dengang residerede her, og i Malmø havde Klavs Mortensen ogsaa paa den Tid sin Bolig, skjønt han havde opgivet Embedet som Sognepræst her, og var Præst i de nærliggende Landsby-menigheder Husie og Skreflinge.

I selve Biblen findes en Række tilskrevne Randbemærkninger, der vidne om, at den flittig er bleven benyttet. De fleste af disse ere vistnok tilskrevne af Tyge Asmundsen, men nogle af dem synes at være fra Klavs Mortensens Haand ²⁾, og kunne være et Vidnesbyrd blandt flere, at den theologiske Uvidenhed, som hans papistiske Modstandere raabte saa meget paa, dog ikke har været saa særdeles stor, ialfald ikke større end hos Flertallet af dem, som ikke ad den theologiske Gransknings, men ad Livets og Troens Vej kom til Brud med de gamle grundmurede kirkelige Vildfarelser.

¹⁾ Om Klavs Mortensen se Ny kirkehist. Saml. II, 142 flg.; om Tyge Asmundsen: Ny kirkehist. Saml. IV, 326 flg.

²⁾ Herpaa tyder ogsaa den Omstændighed, at noget af Randbemærkningerne jevnlig er bortskaaet ved Bogens Indbinding 1560.